

Rimpelingen in het landschap

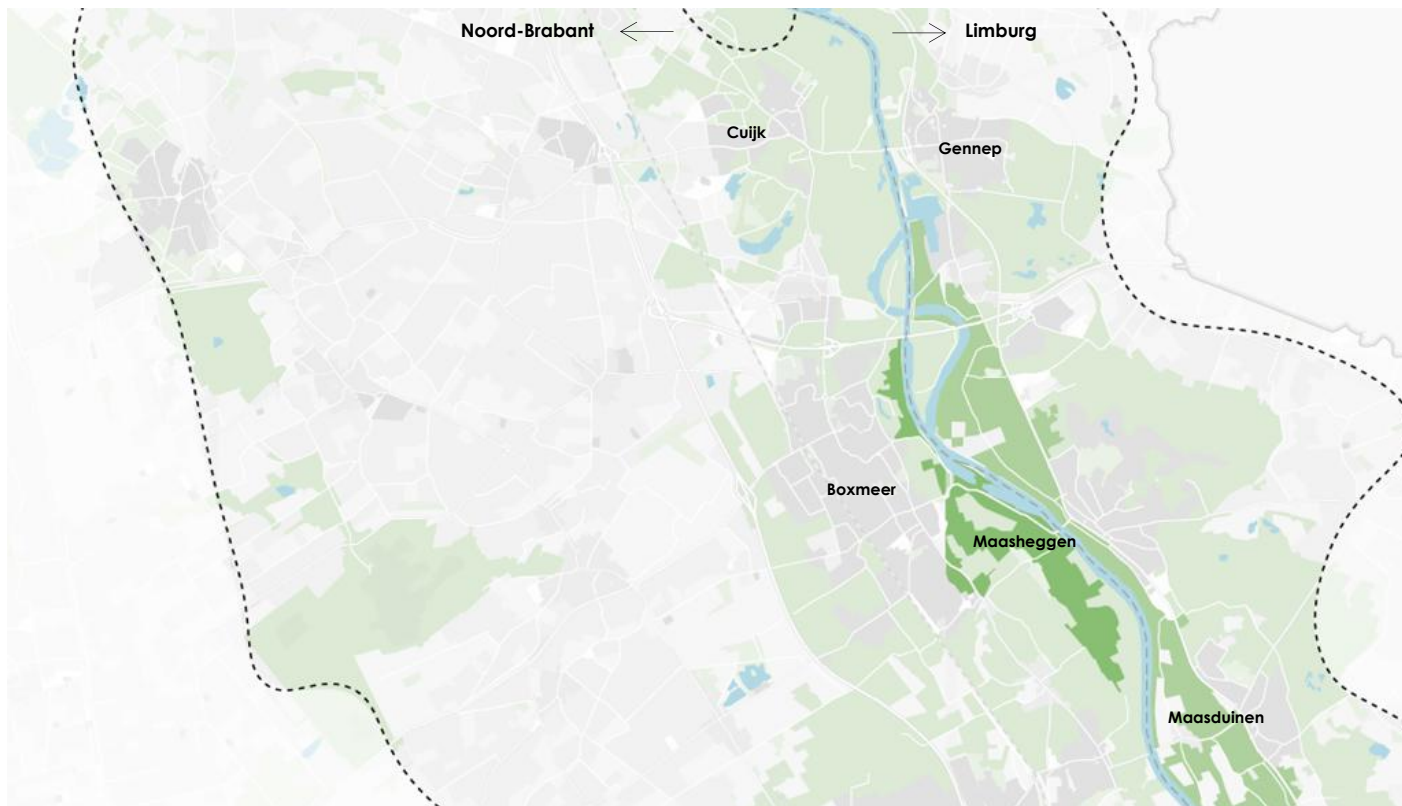
Waar kleine veranderingen grote impact hebben.

Één landschap, één ritme

De Maasvallei functioneert als één landschappelijk systeem met een herkenbaar ritme van water, bodem en gebruik. Dit ritme stuurt waar bewoning ontstaat, waar ruimte is voor beweging en waar zorg en ontmoeting samenkomen.

Door de tijd heen is dit systeem steeds verder onderbroken door afzonderlijke functies en ingrepen, waaronder agrarische schaalvergroting. Door het landschap opnieuw als samenhangend geheel te lezen, wordt zichtbaar waar kleine veranderingen rimpelingen veroorzaken die doorwerken op grotere schaal.

Maasduinen

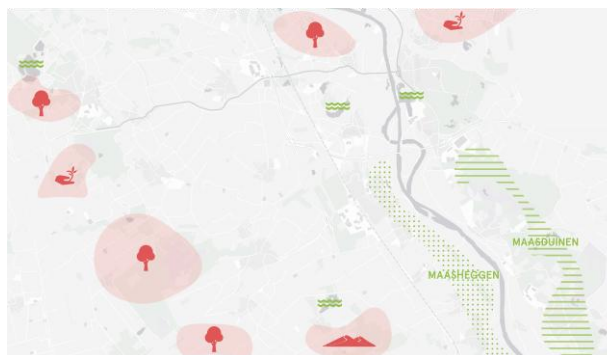

Maasheggen

Een landschap uit balans

De Maasvallei functioneert steeds minder als samenhangend landschap en steeds meer als een optelsom van afzonderlijke functies.

Wonen, zorg, landbouw, natuur en infrastructuur zijn ruimtelijk gescheiden en georganiseerd binnen scherpe grenzen. Dit leidt tot fysieke barrières, eenzijdig ruimtegebruik en grotere afstand tussen dorpen en landschap. Tegelijkertijd is het onderliggende systeem nog goed leesbaar. Dorpen liggen compact in het landschap, erven beschikken over ruimte en aanpassingsvermogen en routes volgen het natuurlijke ritme van water en bodem. Juist deze nabijheid en schaal maken het mogelijk om versnippering gericht te doorbreken.

Landschappelijke versnippering

Uitdaging: Het landschap raakt versnipperd door functieveranderingen, onzekerheid in het buitengebied en extremen van nat en droog.

Kans: Het landschap is divers en goed leesbaar, met sterke natuur- en cultuurhistorische structuren die richting kunnen geven aan herstel.

Ruimtelijke barrières

Uitdaging: De Maas functioneert als barrière tussen kern en buitengebied, versterkt door intensief economisch gebruik.

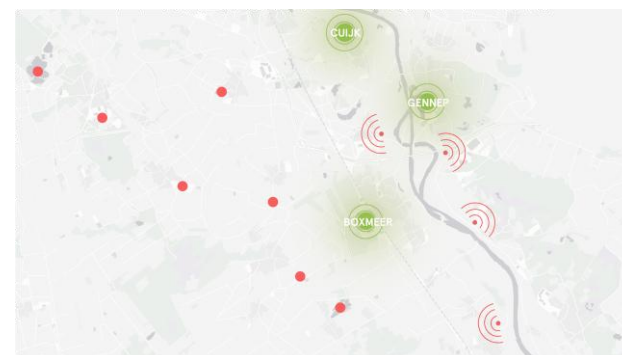
Kans: Gerichte verbindingen, zoals bruggen en veerpondjes, kunnen deze scheiding ombuigen tot samenhang.

Landschappelijke gebieden

Uitdaging: Veranderende functies, stikstofdepositie en waterextremen zetten landschappelijke gebieden onder druk.

Kans: De combinatie van ruimte, kwaliteit en betrokkenheid maakt het gebied geschikt voor gefaseerde en adaptieve ontwikkeling.

Versnippering kernen

Uitdaging: Kernen functioneren steeds meer los van hun omgeving, met afnemende ruimtelijke samenhang en het verdwijnen van voorzieningen.

Kans: Sterke dorpsgemeenschappen en lokale initiatieven vormen een solide basis om verbindingen opnieuw op te bouwen.

Waar kleine ingrepen groot kunnen worden

Niet door alles te verbinden, maar door precies op de juiste plekken te onderbreken, ontstaan nieuwe verbanden.

De Maasvallei beschikt over sterke landschappelijke structuren en hechte gemeenschappen die nog altijd richting geven aan gebruik en beweging. Beekdalen, routes en dorpsranden vormen een samenhangend raamwerk waarin verandering kan landen. Vrijkomende agrarische erven, onder meer door bedrijfsbeëindiging, vormen hierbij strategische plekken waar

verandering kan landen zonder nieuwe ruimte toe te voegen. Juist op deze locaties kan met beperkte ingrepen beweging ontstaan. Door niet alles te verbinden, maar gerichte ruimtelijke interpuncties toe te voegen, worden bestaande structuren opnieuw met elkaar in relatie gebracht en ontstaat de basis voor een samenhangend netwerk.

★ Multifunctionele hub/ erf transformatie aan de randen overlopend in het landschap.

■ Wonen in het landschap aan groenblauwe zone waar de routes de kernen, randen (hubs) en het landschap versterken en erbinden.

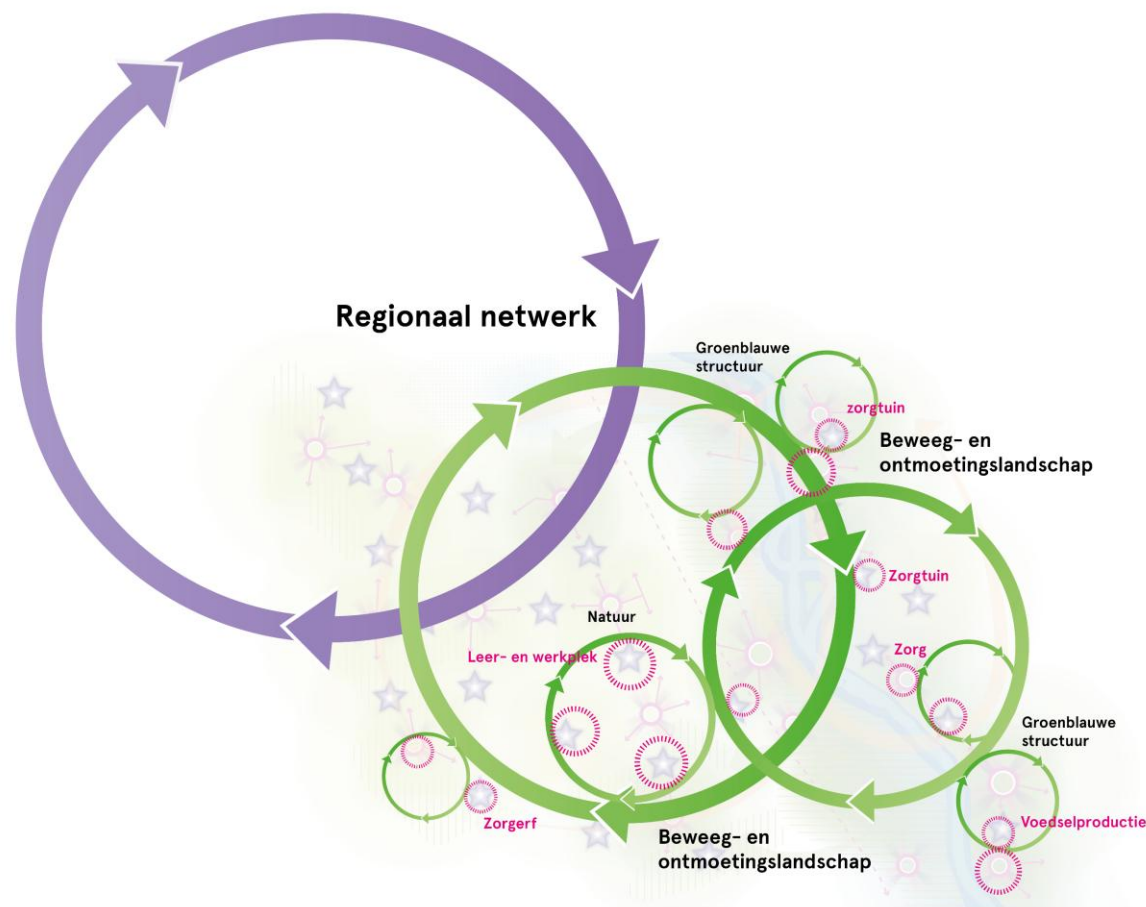
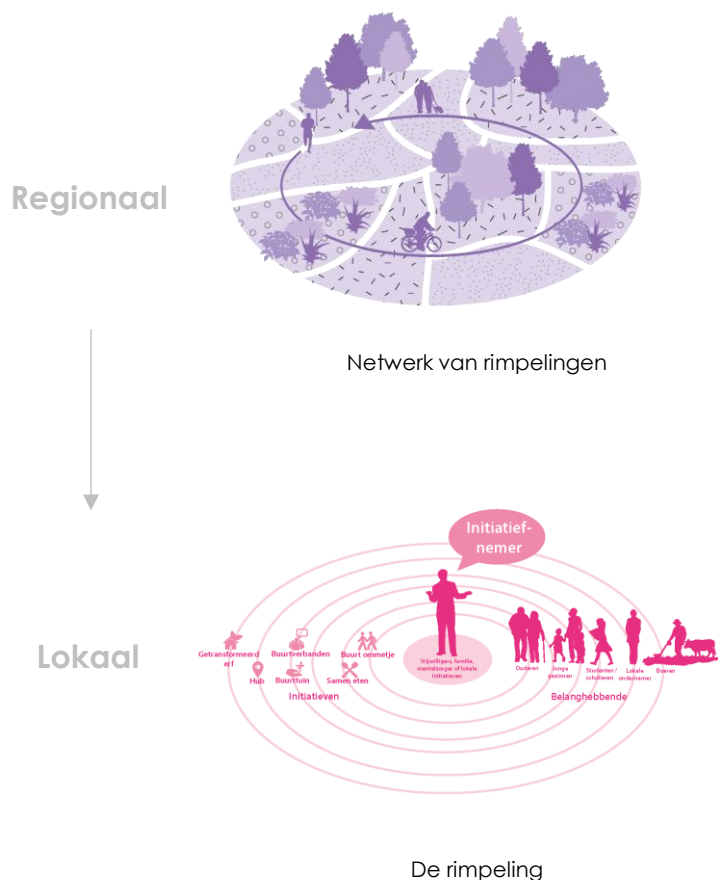

Ruimtelijke visie MooiMaasVallei

Rimpelingen die elkaar versterken

Wanneer lokale interpuncties onderdeel worden van een groter ruimtelijk verband, ontstaan rimpelingen die elkaar versterken. Een ingreep aan een dorpsrand vergroot de betekenis van een route; een erftransformatie activeert het omliggende landschap; een landschappelijke verbinding versterkt ontmoeting en gebruik. Kleine veranderingen werken zo door over schaalniveaus heen en verbinden plekken die voorheen los functioneerden.

Het netwerk groeit niet door nieuwe structuren toe te voegen, maar door bestaande relaties te activeren. Juist hierdoor ontstaat ruimte voor nieuwe perspectieven voor jongeren en jonge gezinnen. De combinatie van bereikbaarheid, betekenisvol gebruik en een aantrekkelijk landschap maakt het mogelijk om te blijven, terug te keren en zich te verbinden aan het gebied. Zo dragen rimpelingen niet alleen ruimtelijk, maar ook sociaal bij aan de toekomst van de Maasvallei.

Geen harde grenzen, maar rafelranden

In plaats van functies strikt te scheiden, zet deze visie in op rafelranden: overgangszones waar landschap, zorg, wonen en dagelijks gebruik elkaar raken. Dorpsranden worden schakels; erven geen afgesloten percelen, maar doorwaadbare plekken. Door grenzen te verzachten ontstaat ruimte voor meerdere functies tegelijk en kunnen rimpelingen zich verder verspreiden. Rafelranden maken het landschap adaptief: zij verbinden schaalniveaus, vangen verandering op en laten lokale ingrepen doorwerken zonder het geheel te overbelasten.

In rafelranden ontstaat ruimte voor (zorg)tuinen, lokale voedselproductie en gezamenlijke eetplekken. Deze plekken stimuleren dagelijkse beweging, ontmoeting en een gevoel van betekenis, waardoor het landschap fungeert als laagdrempelige, preventieve zorgomgeving.

Fysieke plekken voor systeemveranderingen

Veehouderij

Agrarische akkers

Maasheggen

NU

Transitie: harde grenzen naar rafelranden

2040

Erf transformatie

Gemeenschappelijke buitenruimte / kleinschalige voedselproductie

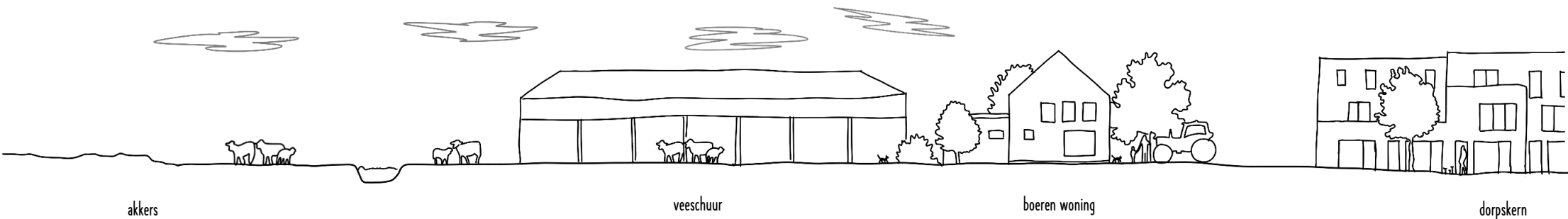
Landschappelijke wandelroute

Van regio tot plek

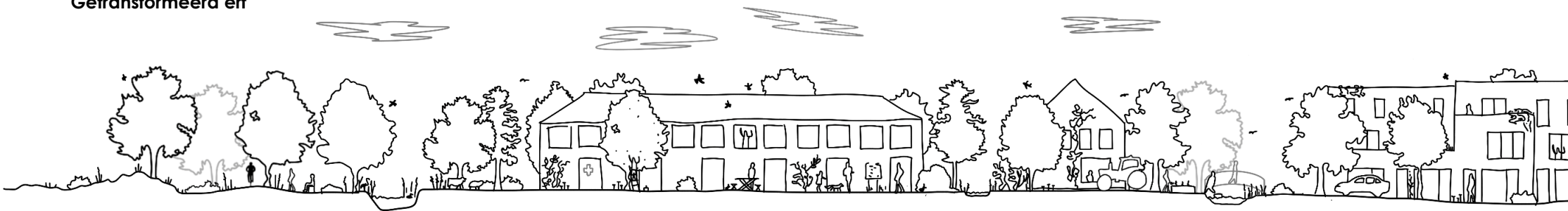
Het netwerk van rimpelingen werkt alleen wanneer schaalniveaus elkaar versterken. Op **regionaal niveau** ontstaat samenhang door landschappelijke structuren en bereikbaarheid met elkaar te verbinden. De Maas, beekdalen en routes vormen een continu raamwerk waarbinnen dorpen niet geïsoleerd functioneren, maar onderdeel zijn van een groter geheel.

Op **lokaal niveau** landen deze structuren in dorpshubs en dorpsranden, waar zorg, ontmoeting en beweging samenkomen en de relatie tussen kern en landschap wordt hersteld. Op het niveau van **de plek** fungeren erven als katalysator: compacte, aanpasbare locaties waar het netwerk tastbaar wordt en rimpelingen verder doorwerken in het dagelijks leven.

Huidige situatie

Getransformeerd erf

huidige landschapsstructuur
herstellen & versterken

fiets & wandel routes

lokale veehouderij &
voedsel productie

zorg hub

woongemeenschap

behouden & versterken
aanwezig groen

boeren woning

doorlopende groen/ blauw structuur

dorp-skern

Het erf als schakel

Op het niveau van de plek wordt het netwerk zichtbaar in het erf. Hier komen landschap, water en dagelijks gebruik samen. Groenblauwe structuren lopen door tot op het erf, water wordt vastgehouden in wadi's en natte zones, en bestaande waternetwerken en oevers worden versterkt. Wandel- en fietsroutes verbinden het erf met dorp, landschap en beekdal en maken het netwerk dagelijks toegankelijk.

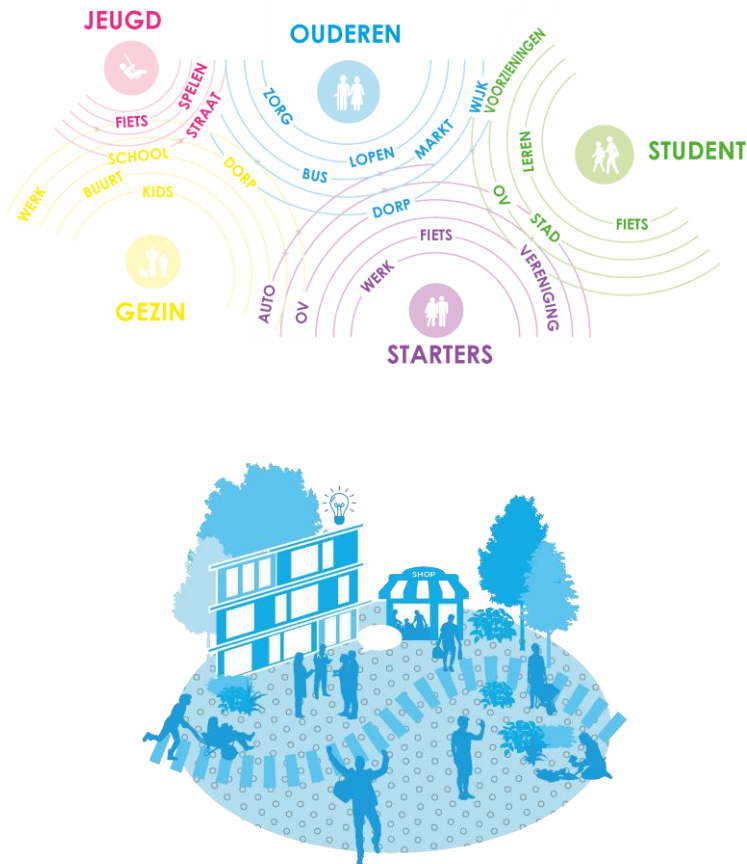
Het erf organiseert wonen, zorg, activiteiten en educatie in samenhang. (Zorg)tuinen, lokale voedselproductie en gezamenlijke eetplekken stimuleren beweging, ontmoeting en een gevoel van betekenis in het dagelijks leven. Leerwerkplekken verbinden jong en oud en versterken sociale cohesie. Zo fungeert het erf als schakel tussen kern en landschap en als herhaalbaar principe waarin preventieve zorg, waterbeheer en samenleven vanzelf samenkomen.

Van individuele zorg naar collectieve gezondheid

Door zorg, landschap en dagelijks gebruik opnieuw te verbinden, verschuift de focus van individuele zorgverlening naar collectieve gezondheid. De visie sluit aan bij de principes van *blue zones*: omgevingen waarin mensen aantoonbaar langer en gezonder leven door dagelijkse beweging, sociale verbondenheid en een duidelijke rol in het leven. Meer ontmoeting in het landschap versterkt sociale netwerken en verlaagt drempels tussen mensen, waardoor de

zelfredzaamheid toeneemt. Ondersteuning en preventie worden dichterbij het dagelijks leven georganiseerd en raken verweven met routines als wandelen, tuinieren en samen eten. Zo worden beweging en verblijf onderdeel van het dagelijks gebruik en onderhoud van het landschap. Tegelijk verkleint het netwerk ongelijkheid tussen kernen: niet elke plek hoeft alles te bieden, zolang structuren en voorzieningen onderling verbonden zijn.

Jong en oud komen samen

Wederkerigheid tussen generaties

Aanpak fase 2: van visie naar werkend systeem

Doel

Met deze aanpak verdiepen en concretiseren we de visie tot een samenhangend, realistisch en uitvoerbaar werkend systeem. We werken bottom-up en benutten bestaande netwerken, waaronder contacten met boeren, zorgboerderijen, zorginstellingen en onderwijs. Door gesprekken, ontwerpend onderzoek en samenwerking stemmen we ruimtelijke, programmatische en landschappelijke keuzes zorgvuldig af. Het landschap vormt steeds de onderliggende basis, van waaruit kleinschalige, plaatsgebonden ingrepen worden ontwikkeld die samen bijdragen aan een gedragen en toekomstbestendig geheel.

Aanpak

1. Regio-ateliers

In regio-ateliers brengen we lokale kennis, ambities en opgaven samen. Door ontwerpend onderzoek worden verbanden gelegd tussen maatschappelijke vraagstukken, ruimtelijke structuren en bestaande initiatieven. Zo maken we zichtbaar waar kansen liggen om met gerichte ingrepen samenhang te versterken.

2. Coalities vormen

Op basis van de regio-ateliers vormen we coalities van bewoners, boeren, zorgpartijen, onderwijs en experts. We verbinden belangen, kennis en uitvoeringskracht en bouwen voort op bestaande netwerken. Deze coalities vormen de dragers van het werkend systeem.

3. Bouwstenen formuleren

De opbrengsten vertalen we naar doelgerichte bouwstenen. Deze zijn inhoudelijk scherp, onderling verbonden en toepasbaar. Bouwstenen zijn locatiegericht, schaalbaar en direct inzetbaar in verschillende contexten binnen de MooiMaasvallei.

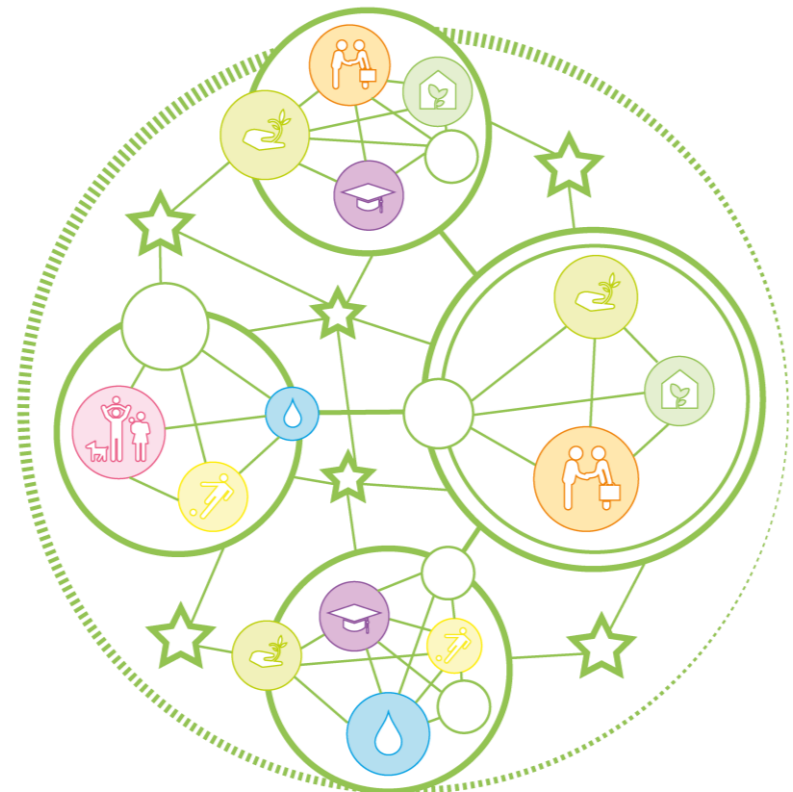
Bouwstenen

Programmatisch

Programmatische bouwstenen geven richting aan gebruik, organisatie en maatschappelijke meerwaarde. Ze maken de visie uitvoerbaar door koppelingen te leggen tussen zorg, ontmoeting, educatie en dagelijks gebruik, in tijd en fasering.

Landschappelijk

Landschappelijke bouwstenen verankeren de visie ruimtelijk. Ze versterken samenhang tussen ecologie, water, erf en bebouwing en zorgen dat ingrepen bijdragen aan een leesbaar en veerkrachtig landschap.

Netwerk van doelgerichte bouwstenen